

всё нечистых духов ехиднино порождение. Гризущая мысль не червь ли неусыпающей и не ехидна ли есть?» [Цит. за: 4, 147].

Зустрічаються у мислителя послання і на сирен, і на богиню Ананке. Т.Шевчук стверджує, що «образ Ананке сприймається ним як метафорична дефініція гармонії світоустрою в значенні «жизни», «вечно текущего источника», тотожного римському образу Флори, і вживається в аспекті невід'ємного співзвуччя красивого й корисного у всесвіті. Сирени ж, навпаки, виступають уособленням руйнівної сили, що підкорює волю людини, збиваючи з праведного життєвого шляху» [4, 148].

Натомість зовсім інше смислове навантаження відведено богині Мудрості, яку письменник називає або на римський манер – Мінервою, або намагається прив'язати її до абстрактного поняття давньогрецької філософії – Софії. Головна ідея цього образу полягає «у справжньому християнському наповненні ідеї мудрості слідування своїй природі» [4, 150]. В одній площині з Мінервою знаходиться і образ Астраї як уособлення справедливості.

Отже, звернення до образів жінок із біблійної літератури, античних богинь, представниць демонологічного світу дозволяє Григорію Сковороді глибше розкрити людські вади (дріб'язковість, заздрість, марновірство, нищість та ін.), протиставляючи їм найкращі риси персонажів творів (такі, як духовність, мудрість, мужність, саможертвність, справедливість тощо). А вдале поєднання репрезентанток різних світів у межах одного літературного твору не тільки не суперечить авторському задуму, а навпаки, підкреслює майстерність, неповторність, високий рівень володіння художнім словом письменником для досягнення поставленої мети, для різнобічного розкриття дійових осіб, для відчуття певної доби, історичного процесу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Александрович Т., Корпанюк М. Поетика прози Григорія Сковороди: монографія. Корсунь-Шевченківський: ФОП Гавришенко В.М., 2011. 280 с.
2. Левченко Н.М. Біблійна герменевтика в давній українській літературі: монографія. Харків: Майдан, 2018. 392 с.
3. Чернишов В. Григорій Сковорода як читач «De consolatione philosophiae» Северина Боеція. *Філософська думка: Український науково-теоретичний часопис*. 2014. №5. С. 42–61.
4. Шевчук Т. Парадигма міфологічних образів у художньому дискурсі Григорія Сковороди. *Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету*. Серія «Філологічні науки». 2019. Вип. 41. С. 145–154.

Олександра ГАЗУДА
(Ужгород, Україна)

ОСОБИСТІСНИЙ ПІДХІД ПРОЯВУ ОНІРИЧНИХ ВІЗІЙ У ТВОРІ НІЛА ҐЕЙМАНА «КНИГА КЛАДОВИЩА»

Пізнання власного «Я» у фентезійному творі Ніла Ґеймана «Книга кладовища» розкривається у процесі становлення особистості головного героя Ніка, виступаючи

вищою формою відображення об'єктивної реальності, здатністю свідомості індивідууму пізнавати довкілля в його багатомірності.

Вагомість окреслення особистісного підходу у творі Н. Геймана «Книга кладовища» відзначив Тревор Карлсон (Trevor Carlson). При цьому увагу акцентовано на певних настановах головному персонажу, зокрема: «Go out into the world. Create your own life. Be the hero of your story. Make mistakes and get back up. Those who raised you have already lived their lives. Now...it is your turn. Good luck» [1] / «Виходь у світ. Твори своє власне життя. Будь героєм своєї історії. Роби помилки та повертайся. Ті, хто виростив тебе, вже прожили своє життя. Тепер... твоя черга. Успіхів» [переклад – О. Г.].

Основний персонаж твору Нік проходить всі етапи становлення власної індивідуальності під впливом зовнішнього середовища і непередбачуваних життєвих ситуацій. Це те бачення взаємопов'язаних і багато в чому взаємодоповнюючих подій і явищ – як реальних, так і вигаданих, що проявляються у смутку, радості, або ж навіть страшних і моторошних життєвих подіях. Елементи становлення особистісного підходу виокремила Голлі Блек, співавторка книги «Хроніки Спайдервіка» («The Spiderwick Chronicles»): «The Graveyard Book is endlessly inventive, masterfully told and, like Bod himself, too clever to fit into only one place. This is a book for everyone. You will love it to death» [2]. «Книга кладовища» нескінченно винахідлива, майстерно розказана і, як і сам Бод, надто розумна, щоб її можна було вмістити лише в одному місці. Це – книга для кожного. Ви будете любити це до смерті» [переклад – О. Г.].

Н. Гейман наділяє головного героя чуттєво-емоційними характеристиками, які – тією чи іншою мірою – впливають на процес становлення особистості Ніка. Безперервність зазначеного процесу і вміння пристосуватися до будь-яких життєвих обставин допомагає маленькому хлопчику вижити в складних умовах реального і потойбічного життя, набути вміння приймати самостійно рішення, бути відповідальним. Таким чином, автор фентезійного твору формує для головного персонажа неочікувані ситуації, піддаючи його різним випробуванням. Н. Гейман ніби навчає маленького Ніка всім перлам життєвої мудрості. Так, життєвий досвід Сайласа, вчителя Ніка, стосується багатьох постулатів; зокрема, він підкреслює важливість особистісного аспекту, оскільки, незважаючи на те, що люди інколи думають, що в іншому місці вони будуть більш щасливіші, але куди б людина не подалася від себе все одно не втечеш «...the people who believe they'll be happy if they go and live somewhere else, but who learn it doesn't work that way. Wherever you go, you take yourself with you» [3, 104] / «...люди, які вірять, що будуть щасливі, якщо підуть жити в інше місце, але хто пройшов через це, знають, що це не так. Куди б ви не пішли, ви всюди берете себе з собою» [переклад – О. Г.].

Крізь оніричні візії Н. Гейман описує відчуття персонажів «Книги кладовища». Важливою для Ніка стала безкорислива дружба зі Скарлет, побудована на довірливих взаємовідносинах двох добрих друзів. Справжній друг, який не є тінню, як на перший погляд, уві сні здалося Скарлет: «At first I thought you were a shadow or something. But you look like you did in my dream. You sort of came into focus» [3, 225] / «Спочатку я подумала, що ти якась тінь. Але ти виглядав справжнім у моєму сні. Ти ніби попав у фокус» [переклад – О. Г.]. Її пам'ять надовго зберегла хороші й яскраві спомини про дружбу з Ніком, відтворюючи мимоволі солодкі події її життя, коли

Скарлет відвідувала кладовище: «*Scarlett was thinking about the afternoon's events as she lay in bed that night She had been there, in that graveyard, when she was little. That was why everything had seemed so familiar*» [6, 218] / «Того вечора Скарлет думала про вечірні події, лежачи у ліжку Вона була на кладовищі малою. Ось чому все здавалося таким знайомим» [переклад – О. Г.].

Оніричні візії проявилися в ностальгічних навіюваннях, переплітаючись водночас з уявними фантазіями й приємними думками, які огортали Скарлет, відтворюючись у її сновидіннях: «*In her mind she imagined and she remembered, and somewhere in there she fell asleep, but in sleep she still walked the paths of the graveyard*» [3, 218] / «Деся поміж думок, уявляючи і загадуючи, вона заснула, і уві сні й досі гуляла доріжками кладовища» [переклад – О. Г.]. Навіть уві сні відчувалося, що спогади були надзвичайно світлі й безмежно позитивні, ніби все було білим днем, а не у нічний час: «*It was night, but she could see everything as clearly as if it were day*» [3, 218] / «Була ніч, але вона бачила все так, нібито був день» [переклад – О. Г.]. Так, кризь сновидіннєві почуття Н. Гейман змальовує першу зустріч Ніка зі Скарлет, коли він не відразу збагнув, хто це, і він подумки себе запитав: чи Скарлет сноходить? І справді, вона, вагаючись, підтвердила: «*Are you Dreamwalking? I think I'm dreaming, she agreed*» [3, 218] / «Ти ходиш уві сні? – Думаю, що так, сноходжу, погодилася вона [переклад – О. Г.]. Таким чином, сновидіння переплітаються з оніричною реальністю, і складно зрозуміти чи це сон, чи справжня реальність.

Чуттєво-емоційні переживання маленького хлопчика Ніка проявляються у сновидіннєвих візіях під впливом Сноходіння: «*He was exhilarated and exhausted: he had felt barely in control of the Dreamwalk, had been all too aware that there was nothing else in the dream but Nick*» [3, 189] / «Він був одночасно щасливий і виснажений. І ледь-ледь відчував контроль над Сноходінням, і розуміючи, що уві сні не було нікого, крім нього і Ніка» [переклад – О. Г.]. У контексті зазначеного читач розуміє, що уві сні часто вирішуються різні проблемні життєві ситуації. Зважаючи на це, Нік відчуває певне полегшення й задоволення собою – йому вдалося уві сні вирішити проблемне питання, на яке складно було знайти відповідь.

Таким чином, у фентезійному романі «Книга кладовища» Н. Гейман розкриває поетапний особистісний процес становлення й розвитку маленького хлопчика, який пізнає світ кризь чуттєво-емоційні барви у його багатогранності, непередбачуваності й неочікуваності явищ і процесів, позитивних і негативних впливів на формування особистості людини на шляху до омріяної мети. При цьому Нік набуває досвіду, вмінь і знань, що й допомогло йому подолати нелегкі випробування долі, сформуватися як особистість.

ЛІТЕРАТУРА

1. Trevor Carlson about The Graveyard Book, in his audio book The Formula Podcast with Trevor Carlson. <https://podcasts.apple.com/us/podcast/the-formula-podcast-with-trevor-carlson/id1267588749>
2. Holly Black the author of The Spiderwick Chronicles» Murray, Rebecca (October 29, 2008). «[Interview with Holly Black and Tony DiTerlizzi on The Spiderwick Chronicles](#)». About.com. Archived from [the original](#) on October 29, 2008.
3. The graveyard book. Text Copyright, 2008 by Neil Gaiman. Illustrations Copyright by Dave McKean. 2008. 306 p.